

MAGYAR IPARMŰVÉSZEI

SZERKESZTI: GYÖRGY KÁLMÁN

KIADJA: AZ ORSZ. MAGY. IPARMŰVÉSZEI
TÁRSULAT. MEGJELENIK ÉVENTE TÍZSZER.
ELŐFIZETÉSÍDJ. EGY ÉVRE. 22 KOR.

XVII
ÉVF.

1941

9
SZÁM

MAGYAR IPARMŰVÉS ZET

AZ ORSZÁGOS M. IPARMŰVÉS ZETI MŰZELUM ÉS ISKOLA ÉS AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉS ZETI TÁRSULAT KOZLÖNYE MEGJELENIK ÉVENKINT TÍZSZER

XVII. ÉVFOLYAM.

1914.

9. SZÁM.

TARTALOM.

Folytassuk a munkát!	421
Nádai Pál: A Mesterség áhitata. Zutt R. A. művészete	422
Fieber Henrik: Monumentális templomi festészet	425
Körösfői K. Aladár: A zebegényi templom kifestése mint művészet-pedagógiai feladat	428
Háborús világ: Művészetet a kegyelethez. — Művészeti intézményeink és a hadiállapot. — Művészek támogatása. — Az iparművészek és a háború. — Lemberg műkincseinek elrablása. — Divat és háború. — Háborús jelvények	445—450
Művészeti oktatás: A kézimunkatanítónők képzése ..	450
Pályázatok: Eldölt pályázat. — Két új pályázat ..	450—451
Szakirodalom: Muther kritikái	451
Krónika: Ismét a hazug gyázcipőpáról. — Gyűjtés Lechner Ödön emlékére. — Magyar karácsony. — Megszívlelni való példa	451—452
Hivatalos közlemények. Hirdetések.	
Melléklet: Zutt R. A.: Korai tavasz.	421

Az O. M. Iparművészeti Társulat tagjainak a „Magyar Iparművészet” illetménykép jár, évi 20 korona tagsági díj ellenében. Tagul jelentkezni lehet az igazgatóságnál (Budapest, IX., Üllői-út 35—37. szám).

LINGARISCHES KUNSTGEWERBE

OFFIZIELLES ORGAN DER LANDESGESELLSCHAFT FÜR KUNSTGEWERBE, DES KUNSTGEWERBEMUSEUMS UND DER KUNSTGEWERBSCHULE.

XVII. JAHRGANG.

1914.

9. HEFT.

INHALT.

Weiter arbeiten!	421
P. Nádai: Die Inbrunst des Handwerks. Zu den Arbeiten R. A. Zutt's	422
H. Fieber: Monumentale Kirchenmalerei	425
A. Körösfői Kriesch: Die Malereien der Kirche in Zebegény als Kunstpädagogische Aufgabe	428
Kriegerische Zeiten	445—450
Fachlicher Unterricht	450
Konkurrenzen	450—451
Bücherschau	451
Kronik	451—452
Offizielle Mitteilungen. — Annoncen.	
Beilage: Zutt R. A.: Vorfrühling	421

Előfizetési díj a „Magyar Iparművészet” egy évfolyamára 22 K. Külföldre egész évre 24 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IX., Üllői-út 35—37. sz. Telefon: József 678.

Im Jahres-Abonnement (10 reich illustrierte Hefte) 22 K für das Ausland 20 Mark (24 K) Schriftleitung und Geschäftsstelle Budapest, IX., Üllői-út 35—37.

Kidopátin
FEMFÜGGÖNY
Török és Csongrády
Csillár, iparművészeti és lakberendezési fém-
tárgyak készítői. Telefon: József 42-88 sz.
Budapest VII. Gólya-utca 22 sz.
Plakettek, Butorberetek készítése és
falbanóplasztikai sokszorosítása

IFJABB
WALLA
JOZSEF
MOZAIK-MŰKÖ ÉS
CEMENTÁRÚ GYÁRA
BUDAPEST
VII. ROTTENBILLER-ÚT 15.
TELEFON 76-36.

Építési anyagok raktára, padló, falburkolás és betonépítkezési vállalat. Márványmozaiklapok, mintázott cementlapok, karmantus betoncsövek, különféle műkőmunkák, graniterazzo, betonmunkák, csatornázások, falburkolások, meitlachi-lapok, keramit- és klinker-lapok, fayence-lapok. Kő- agyag- és cementcsövek.

FOLYTASSUK A MUNKÁT!

háború javában áll. De lassan-lassan felocsudunk a kábulatból, amely leginkább a rémségeit kísérő bizonytalanság miatt borult lelkünkre. S vitéz katonáink hősi tetteiről olvasván, már a gyávák szíve is élénkebben dobog, akik az első csaták hírére hanyatt-homlok menekültek el bátorságosabb vidékre. Országszerte, de hála vezetői bátor energiájának, különösen fővárosunkban, mintha ismét rendes vágányába zökkenne az élet. Súlyosak az áldozatok, amelyekkel a gigászi küzdelem jár, bármilyen lesz is ez utóbbi eredménye, s mindnyájan érzük, hogy megnehezedett az idők járása felettünk. De épp azért kétszeresen fontos, hogy ne ölbetett kézzel lessük, míg vitéz seregeink hősies tusái véget érnek. A szokottnál is nagyobb éberséggel törjük fejünket azon, hogy mi a tenni-valónk! Ha háborúnk ügyét — ami most minden egyéb elé való — tevékenységünkkel közvetlenül nem támogathatjuk, akkor még nagyobb szeretettel s erőnket megfeszítve ragadjuk meg szerszámainkat! Mérhetetlen a pusztulás, amelyet a háború az emberi javakban véghez visz. Ezt fokozott munkával is csak részben tudjuk pótolni, amiből azonban távolról sem következik, hogy ne dolgozzunk. S bármily nagy mértékben dül még határainkon túl a harc, mestereinknek, akik békésebb időkben zászlónk alá sereglettek, már most is igazságunk tudatában, ennek erejétől érces hangon üzenjük: folytassuk a munkát! Sajnos, azt kellett tapasztalnunk, hogy a háború kitörésekor legelőször is azok hagytak cserben bennünket, akiknek részéről művészeink és iparosaink eddig a legtöbb megrendeléshez jutottak. De mestereink talán még jobban járnak, ha a tömeg iparművészeti igényeinek fölkarolásában keresnek kárpótlást. S a háború tanulságainak sorában ránk nézve eddigi tapasztalataink alapján bizonyára az lesz a legértékesebb, hogy az iparművészet, a művészethez hasonlóan, csak cserépbe ültetett virág, ha pusztán a gazdagok fényűzését szolgálja, szappanbuborék, amely nemcsak a háborúhoz fogható viharokra, de más szellő legkisebb fuvallatára is semmivé válik. Ne hallgassunk tehát a fontoskodók tanítására, hogy a mostaniakhoz fogható komoly időkben művészi munkánk haszontalanság. Nincs sivárabb dolog, mintha ezekben a mozgalmas időkben tétlenül és gyáván meglapulunk. Ha rögtön nem is élvezhetik ennek gyümölcsét, munkájuk és minden gondolatuk, mely erre irányul, végokában a közérdeket s az ország javát szolgálja. A háború viharai iparművészetünk fájáról sok erőflen galyat fognak letördelni, amelynek hervadó pompájában főleg oly körökben gyönyörködtek, amelyek ízlése nem állt arányban ezek gazdagságával. De bármi lesz is a vég, művészetünk és iparművészetünk igaz barátai, elsősorban a művelt magyar középosztály, sohasem hagynak bennünket cserben, ha számolunk igényeikkel s nemcsak pénzes mecénások szeszélyeivel törődünk. Az utóbbiak miatt azok eddig alig férhettek hozzánk. A háború, e nagy tisztogatás után azonban mi keressük föl őket. És erre már most készülünk! Nemesítsük ízlésünket, tökéletesítsük tudásunkat, technikai készségünket; annyival is inkább, mert, bár nálunk szellemi téren is anyagi eredményei szerint ítélik meg a genie és a talentum munkáját, nem mindig annak az ízlése a legkényesebb, aki bőségben él. S ha anyagi igényeinket a változott időknek megfelelően egyelőre mérsékeljük is, ernyedetlen igyekezetünkkel a háború után iparművészetünknek az eddiginél is szebb s áldásos hatásával szélesebb körű virágzását teremthetjük meg, amelyben, mint valamikor az ókor antik népeinél, a legjelentéktelenebb használati tárgyak formája is ízléssé és művészivé alakul át. S bizonyára a mostani háború után is az az ország nézhet a legtöbb nyugalommal a jövőbe, amelynek népe a kulturális munka minden ágában megállja helyét. Tehát folytassuk a munkát!

NÁDAI PÁL: A MESTERSÉG ÁHITATA. ZUTT R. A. MŰVÉSZE

művészet — minden igazi művészet — annak a belső megrendülésnek reflexe, mely a teremtő szellemet a világ szemléletek elfogja. Kis és nagy dolgokban — mint esőcsöppekben a szivárvány — benne remeg a művész meg-

indultságának egy-egy vallomása. Az a világ, mely a néző számára az objektív szemlélet egy-egy darabját jelenti, a teremtője számára az élmények természetes sorozata. És több-kevésbé egységes világgép kereteibe illeszkedik bele. Végig kell futnunk a művész alkotó szenzációinak hullámvonalán, hogy megítélhessük, mi az ő világhoz való viszonyának alapvonása. Ha ebből a szempontból a három évvel ezelőtt nálunk letelepedett

Zutt R. A.:
Tollrajz.

R. A. Zutt:
Federzeichnung.

Zutt R. A. művészetét szemügyre vesszük, olyan alkotómunkával kerülünk szembe, melynek minden darabját belengi a mesterség áhitata. A vitrinái, melyek nálunk is, Münchenben is, Baselben is, Hamburgban is annyi finomínyű kiállítási látogatónak okoztak friss örömet, legelső sorban egy nagy becsületesség jellemével forrtak össze. A lapokról, melyek itt mint festőt, szobrászt, kisplasztikust, éremdoborítót, grafikuszt, karrikatúrarajzolót mutatják be, az anyagok megértésének nagy intelligenciája szól hozzánk. Egy finom, visszhangzó lélek, mely az anyagok: a kő, a fémek, az égetett agyag, az elefántcsont, az ébenfa, a zománc klaviatúráján ragyogó technikával veri ki az ő szordinált művészete hangjait.

Ha jól szemügyre vesszük alkotásait, az akarat sugárzik ki belőlük legélesebben. Az az akarat, mely a művészt véges-végig az önmaga nevelőjévé, mesterévé, felfedezőjévé és sugallójává tette. Akármelyik bronzból való római fejének síma élére essék tekintetünk, vagy trébelt ezüst ékszereinek reliefjére, vagy zsírkőbe vésett antik motívumaira, vagy bogláráira, melyek szinte egyetlen fémdrót szálából vannak hajlítva, a könyörtelen akarat és a mindent lebíró anyagismeret bizonyosságaival van dolgunk. Mindig az az érzésünk, hogy az éppen feldolgozásra váró anyag volt az, ami őt művészetre izgatta. Ha egy elefántagyar fehér tömbjével kerül szembe, egy sápadt párisi arc szögleteit bontotta ki belőle. Valamelyik elegáns, könnyed medaillon-lap a kis, ovális kompozíció kész befejezett formáira unszolta. Egy agraffba mintha gyöngyöket szórna, úgy punculja az ezüstöt és egy szelence felületén lágyan, de a kontúrok tisztaságával jelentkezik a préselt fém követelte vonal.

A művészetnek ez a brutális, néhol szomjas feloldása a holt anyagból a művészt a régi mesteremberek kézművességének alázatos hódolójává teszi. Zutt Richárd, aki büszkén vallja, hogy tanulmányában soha egyetlen művészakadémián meg nem állapodott, soha mesterhez leckékért nem járt, csak tanulta a kőfaragást, a kalapács forgatását és az ezüstművességet, hogy vésőivel és fogóival megismerkedjék, — az anyagok mindegyikével egy-egy lépcsőt haladt feljebb a plasztika absztrakt formái felé. Minden megismerés az üdvöztető örömek forrása volt művészete számára. És mindegyiket mégis eleve determinálta a homályos céltudat. Ez a céltudat: a világ plasztikai képe. Még abból az időből, ami-

korára müncheni diákéveinek első rajzoló-kísérletei és Simplicissimus-iróniával tarkított vidámságai esnek, van egy karrikatúrája: egy ember bösz arcfintorításai, akinek az orrára szállott a darázs. Megdöbbenő, hogy mennyire benne van az azóta eltelt hétéves művészpálya minden szilaj vágya: a testformák markáns kifejezésére. Itt ceruzával húsban mintáz. Csakúgy, mint ahogy később ecsettel mintázott, mint ahogy egy tűkör ezüst foglalatján vésővel mintáz, mint ahogy finom, hegyes tűkkel a legaprólékosabb formákat kiszedi a bronzból és a drágakövből.

Ő maga úgy tekinti tehát az anyagok iskoláját s a szerszámok fegyelmét, mint a megismerés útját. S mint általában a művész eredményeinek szükséges autodidaxisát. Ám nem kell azért azt hinni, hogy egy vad és zabolátlan egyéniség ki-kitörő forradalmaival van itt dolgunk. Sőt ellenkezőleg. Szoliditása szinte öntudatlanul is kereste azt a biztos fundamentumot, melyre megnyugvással támaszkodhatik. Az erős kritikával élő intellektusok módjára ő is a régi művészet tradícióihoz fordul az összehasonlítások mértékességéül. Ha egy-egy mestert nem vall is magáénak, annál bensőségebb hatással van rá a firenzei reneszánsz tiszta művészete s kivált annak kisplasztikája. Nem egyéniségek, hanem a kor lelke ihletik meg. Ezért nem is annyira ennek formavilágát tükrözteti vissza, mint inkább az anyagokon és technikákon kifejezett minuciózus finomságaikat. Eltanulja tőlük a mesterség szeretetét, pepecselő gondját, az ujjongó örömet, mely alkotásain mindig megérik. Újabb éveinek legszebb érmei, plakettjei már szinte árasztják magukból mindazt a relief-könnyűséget, melynek eredetén az olasz technikák hatása felismerhető. Ezek az érmek nem kis agyagmodellek bronzba öntve, hanem a fémnek minden vonal- és tónus-hatását kiszámító, pregnáns és biztos alkotások. Egy-egy mezőbe heraldikusan kifejező vonalak, nyugalmas feliratok, klasszikusan világító szimbolumok írva. Serlegein s kelyhein viszont régi angol mesteremberek nemes körvonalait érezteti. Itt mindent a tiszta rajzhatásnak és az anyag polirozott felület-effektusának rendel alá.

Ámde minden nemes tradicionalizmusa ellenére is mindig a jelenben él, nemcsak feladatai természeténél fogva, hanem egész művészi világnézetével. Római fejei és Donatello-plakettje, görög figurái sommás összefoglalásai annak, amif egy mai intellektus e klasszikus világról tud. S Zutt svájci eredete ellenére túlságosan német ahhoz és túlsokat élt bajor földön, hogysem a modern müncheniek finomságai hatástalanok maradhattak volna a szá-

1992

Zutt R. A.:
Tollrajzok.

R. A. Zutt:
Federzeichnungen.

mára. Néha nemcsak a finomságaik, hanem a finomkodásaik is. A kissé precíz anyagok szerepét, a festett és síma plasztika apró nervozitásai, az ornamentálisnak néha túltengő játékaik itt-ott a legújabb müncheni iparművészek körében töltött napokra utalnak. Festményeinek lágy és dekoratív karakterében is fellelhető valami abból a neojugend-stílusból, mely Erlerék ecsetje nyomán támadt. De már jóval túl is van rajtuk s éppen abban, amit önmagából merít, a komponálókészségben, a plasztikus átélésben, ahogy a testet a maga testi mivoltában fogja meg és mintázza ecsetjével. Szinte érezni, hogy a szobrász, aki a vésővel és kalapáccsal sorra bontotta ki az anyagokban szunnyadó formákat, mint csodálkozott tágra nyílt szemekkel, ahogy legutoljára a festő ecsetjével nyúlt az emberi test megfogható síkjai és tömegei után. És lehetetlen észre nem venni, hogy festészetében mint törnek a formák arra a monumentalitásra, mely sejteni engedí plasztikai kifejlődése útját.

Egy robusztus egyéniség lendületei egyesülnek tehát benne egy detail-finomságokat szomjazó mondain-lélekkel. Ez paradoxon, de sok mindent megmagyaráz, ami első tekintetre munkáiból ki sem olvasható. Így egyéniségének talán legértékesebb oldalai közül való az ő pedagógus-mivolta. Az ő heurisztikus művészet-szemléletének itt mutathatja meg legszebb eredményeit. Növendékeivel az anyagok lassú megismerésének, a formák átélésének, a művészi ráeszmélésnek ugyanazt az útját járhatja meg, melyen ő maga haladt.

Zutt R. A.:
Tollrajz.

R. A. Zutt:
Federzeichnung.

Inkább a morális tanulságokat adja át nekik, mint a fizikaiakat. Rászoktatja őket egy ugyanazt a gondolatot — néha nem föbbe, mint egy spirális szép hajlását — kifejezni az esztergapadon, a cizelláló-tőkén, a rajzónnal és drótból húzva. Az anyagok abcjére tanítja őket és a legegyszerűbb tömondatokra, amelyeket evvel az abcvel ki lehet fejezni. Egy sótartó, egy cukorszóró, egy kalaptű, egy olcsó násfa, egy keces napernyőnyél és egy megkapóan egyszerű, de anyagilag ószinte szenteltvíztartó — apró kis tömondatok, de mennyi öröm van bennük, ez első beszédgyakorlatokban! A legjobb angol művészetpedagógusok leszűrt bölcsessége van e nevelőelvekben és, azt hiszem, önkéntelenül eltalálva. A fő-főtanulság,

mely belőle a tanítványokra hárul, az, hogy kis dolgok becsületessége szinte fontosabb a nagy dolgokénál. Ő maga a művész szociális kötelességeinek teljesítését elsősorban az egyéniség mindenirányú függetlenségében látja. Nagy társadalomesztétikai hatások alapja a művésznek anyagi és szellemi szabadsága. Ezt a művészi religióját, amely a tömegek szépségigényeinek becsületes és praktikus kielégítését a jövőtől várja, igyekszik belevonni intézményszerűen növendékeibe. Ameddig az ilyesmi csak írás vagy szóval tanítás marad, addig délibabos ábránd, ám abban a pillanatban életté lesz, mikor a legelső használható darab odafűzi a tanulót a társadalomhoz, melynek szükségletét elégíti ki. Irigylésreméltó sors, amelynek megadatott, hogy az ezüstnek és a márványnak, az ébenfának és az ékkőnek nyelvvel példázza a maga becsületessége didaxisát.

Zutt R. A.: Fejléc és záródísz a „Delfin” kiadó-vállalat részére.

R. A. Zutt: Kopfleiste und Vignette für den „Delfin“-Verlag.